

Т. Сідлецька,
кандидат мистецтвознавства, доцент
кафедри суспільно-політичних наук
Вінницького національного технічного університету,
T. Sidletska,
candidate of Art Criticism (Ph.D.), assistant professor
at the Department of Social and Political Sciences
of Vinnytsia National Technical University

**РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МУЗЕЇВ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО І
ПРОСВІТНИЦЬКОГО ЦЕНТРУ ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ У ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

**THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF THE CENTRE OF ART AND CULTURE OF
VINNYTSIA NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY AND ITS MUSEUMS'
ACTIVITY IN THE EDUCATION OF STUDENT YOUTH**

***Анотація.** У статті розкрито особливості діяльності музеїв Культурно-мистецького і просвітницького центру Вінницького національного технічного університету (КМППЦ ВНТУ) і з'ясовано їхню роль та значення у вихованні студентської молоді. Встановлено, що головними завданнями музеїв КМППЦ ВНТУ є сприяння удосконаленню освітнього процесу університету: збагаченню і поглибленню художнього досвіду студентської молоді та залученню її до культурно-мистецьких цінностей, спонукання студентів до пошукової, науково-дослідницької, художньо-естетичної діяльності, вивчення і популяризація пам'яток історії та культури рідного краю.*

***Abstract.** The article deals with peculiarities of museums activity of the Centre of Art and Culture of Vinnytsia National Technical University and their role and significance in the education of student youth is clarified. It has been found out the main aims of the museums. It is improving the educational process at university, enriching and deepening artistic experience of students as well as involving them in the eternal values of art and culture, prompting the youth to scientific research activity. Museums take the determinative part in the process of study and popularization of cultural and historical heritage of the region.*

***Ключові слова:** музеї Культурно-мистецького і просвітницького центру Вінницького національного технічного університету, діяльність, екскурсія, мистецтво, художник, студенти.*

***Key words:** museums of the Centre of Art and Culture of Vinnytsia National Technical University, activity, excursions, art, artists, students.*

*«На відміну від телевізора, музей може
не тільки дати знання, але й змінити людину».*
Ксеркс Мазда,
голова відділу освіти і взаємодії з аудиторіями
Британського музею (Лондон)

Постановка проблеми. Тенденції розвитку культури і мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ ст. зумовлюють переосмислення місця і ролі музеїв у сучасному світі. Згідно з принципами нової музеології, ці установи постають не лише сховищами культурно-мистецьких цінностей і науково-дослідними центрами, а й перетворюються на соціокультурні інститути, що задовольняють потреби сучасного суспільства і сприяють його розвитку. Важливе місце у цьому процесі належить музеям вищих закладів освіти, діяльність яких спрямована на формування світоглядних позицій студентської молоді, її загальної та професійної культури.

До таких установ належать і музеї Культурно-мистецького і просвітницького центру Вінницького національного технічного університету (далі – КМПЦ ВНТУ), діяльність яких відіграє вагомий роль в університетському середовищі і культурно-мистецькому житті міста.

Аналіз досліджень. Проблеми діяльності та функцій музеїв вищих закладів освіти перебувають в полі зору українських і зарубіжних учених. У працях Л. Казанцевої, С. Муравської, С. Посохова, Л. Самойленко, В. Снагощенко розкрито особливості діяльності та етапи розвитку університетських музеїв у контексті світових тенденцій. У дослідженні І. Медведєвої виявлено специфіку музеїв вищих технічних закладів освіти, їхню сутність і роль у соціальному розвитку та вихованні студентської молоді.

Водночас функціонування і розвиток музеїв КМПЦ ВНТУ на сьогодні залишаються майже недослідженими. Окремі аспекти діяльності музеїв розкрито в публікаціях Т. Буяльської, Г. Прилуцького.

Мета статті – розкриття особливостей діяльності музеїв КМПЦ ВНТУ і з'ясування їхньої ролі та значення у вихованні студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Культурно-мистецький і просвітницький центр був створений при кафедрі історії та теорії культури у Вінницькому національному технічному університеті у 1990 р. в межах проекту «Гуманізація технічної освіти». Ініціатором створення і директором цього центру стала професор Т. Б. Буяльська. КМПЦ ВНТУ є навчально-методичною базою для викладання дисциплін гуманітарного циклу – «Історії та культури України» й «Української та зарубіжної культури». Тут досліджується творчість подільських художників, аналізується, систематизується і використовується у навчальному процесі інформація про їхню спадщину. Однією з важливих функцій КМПЦ ВНТУ є збереження та популяризація здобутків української культури, залучення студентів до культурно-мистецького життя міста, розвиток естетичного смаку, пробудження зацікавленості мистецтвом, розвиток здібностей його сприйняття.

У структурі КМПЦ ВНТУ налічується 6 музейних зал. До них належать музеї: «Сучасне подільське мистецтво», «Українська народна ікона та декоративно-ужиткове мистецтво», меморіальний музей Ф. З. Коновалюка, зала скульптури, експозиційна зала. Тут на постійній основі експонуються всі види і жанри образотворчого мистецтва. Загальна кількість експонованих зразків – понад 810 одиниць (живопис, графіка, скульптура, декоративно-прикладне та ужиткове мистецтво, українська ікона тощо).

Музей сучасного подільського мистецтва має дві зали – реалістичного напрямку та авангардного, де представлені роботи професійних художників і аматорів, а також майстрів декоративно-ужиткового мистецтва Вінниччини.

У реалістичному живописі переважають роботи професійних митців, серед яких М. Бондар, В. Гончаренко, В. Грицина, М. Мігрін, О. Назаренко, А. Павлюк, І. Попенко, О. Сидоров, І. Синепольський, А. Сорока, Л. Сорочинська, М. Чорний, М. Чулко та інші. Колекція художніх творів складається з живопису, графіки, народної ікони (картини-ікони), скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва. Серед живописних творів – пейзажі, портрети, натюрморти, тематичні картини. Графіка представлена акварельними пейзажами та портретами Н. Багнюк, О. Назаренка, О. Янголя.

Пласт декоративно-ужиткового мистецтва презентований батиком, різьбою по дереву, керамікою, художнім склом, гобеленом, вишивкою, шкірою й камінням, витинанками, тополіним пухом, флористикою, петриківським розписом.

У залі авангарду розміщені живописні картини художників М. Бабія, Ф. Панчука, О. Рожкова, А. Шевченка, В. Шпаківського; графіка О. Довбощука, Ю. Кізімова, О. Непорожнього, О. Шиніна, О. Янголя. У роботах митців поєднуються фігуративний й абстрактний методи творчості, полотна характеризуються експресивністю, динамікою, еkleктизмом образів та стилів.

У музеї «Українська народна ікона та декоративно-ужиткове мистецтво» представлена українська та подільська народні ікони й експонати декоративно-ужиткового мистецтва: жіночі та чоловічі сорочки, рушники, писанки, бубнівська кераміка (миски, глечики).

У меморіальному музеї Ф. З. Коновалюка презентовано 244 полотна видатного художника. Серед них – пейзажі, портрети, натюрморти, ілюстрації, мініатюри. Ф. З. Коновалюк продовжив традиції реалістичного живопису кінця ХІХ – початку ХХ ст. Твори художника, пройняті великою любов'ю до Поділля, України були некон'юктурними в добу соціалістичного реалізму, що панував у мистецтві ХХ ст., тому митець не був визнаний за життя. Зацікавленість творчістю Ф. З. Коновалюка з'явилася вже після отримання Україною незалежності. Полотнам митця притаманні багатство колірної палітри, врівноваженість композиції, традиційність, ліризм, поетичність.

В експозиції зали скульптури – єдиній у Вінниці, представлені роботи різних жанрів – ескізи пам'ятників, портрети, історичні, символічні зображення, анімалістичний жанр. Слід зазначити, що деякі скульптури з експозиції музею, які

мають мистецьку цінність, не знайшли притулку в музеях міста і не мали власного глядача. Дбаючи про збереження регіональної культурної спадщини, колектив КМПЦ ВНТУ сформував постійно діючу експозицію [1, с. 60].

В експозиційній залі відбуваються виставки робіт майстрів різних видів мистецтва, що сприяють ознайомленню із творчістю митців Вінниччини та інших регіонів України й орієнтації в сучасному художньому процесі.

Із початку функціонування виокремилися основні види діяльності музеїв КМПЦ ВНТУ – культурно-освітня, науково-дослідницька, експозиційна, фондова. Головними завданнями музеїв КМПЦ ВНТУ є сприяння удосконаленню освітнього процесу університету: збагаченню і поглибленню художнього досвіду студентської молоді та залученню її до культурно-мистецьких цінностей, спонукання студентів до науково-дослідницької, пошукової, художньо-естетичної діяльності, вивчення і популяризація пам'яток історії та культури рідного краю. Музеї КМПЦ ВНТУ створюють в університеті творче середовище, що сприяє формуванню креативності, гнучкості мислення, здатності продукувати нові ідеї – навичок, якими має володіти сучасний фахівець.

Важливе місце у роботі музеїв КМПЦ ВНТУ займають різні форми культурно-освітньої діяльності – екскурсії, лекції, ігри, майстер-класи та ін. Щорічно проводиться понад 450 екскурсій – серед них навчальних більше 200 [5]. Екскурсії й лекції присвячені вивченню видів, жанрів, мови образотворчого мистецтва. Після оглядових і тематичних екскурсій студентам пропонується виконати творчу роботу на тему «Мистецтво Поділля». При написанні роботи студентам необхідно обрати картину, яка привернула увагу, дослідити життєвий та творчий шлях художника і підібрати поезії до обраної картини, або написати власні. Велику зацікавленість у студентів також викликають інтерактивні екскурсії, засновані на запитаннях і відповідях, що спонукають до комунікації викладачів, персоналу музеїв зі студентами.

Однією із яскравих тенденцій у культурно-освітній діяльності музеїв КМПЦ ВНТУ є запровадження інтерактивних форм – квести, перформанси, учасниками яких є студенти, учні та мешканці міста. Це відповідає новому комунікаційному підходу, що сформувався у музеєзнавстві, згідно з яким відвідувач постає повноцінним учасником процесу комунікації, співрозмовником і партнером музею, а не пасивним отримувачем знань і вражень [10, с. 281]. Яскравим зразком запровадження подібних форм роботи музеїв є пізнавальні квести, спрямовані на пошук і виявлення музейних експонатів. Такі ігри дозволяють виявити інтелектуальний і дослідницький потенціал кожного учасника, а також спонукають взаємодіяти відвідувачів один з одним, розвивають навички командної роботи.

У музеях КМПЦ ВНТУ також відбуваються майстер-класи, де студенти знайомляться із різними жанрами декоративно-ужиткового мистецтва – вишивкою, писанкарством, орігамі, ліпленням керамічних виробів, плетінням з соломи та іншими і беруть участь у створенні предметів цього виду мистецтва. Це розвиває творчі

здібності студентської молоді, сприяє розумінню мови і закономірностей мистецтва, залучає до найкращих надбань національної культури.

Тут проводиться цілий ряд мистецьких проєктів, що характеризуються різноманітністю форм – музичні вечори, виставки, творчі зустрічі, арт-медіа акції, присвячені творчості діячів національної та світової культури. У заходах беруть участь талановиті студенти, професійні митці. Концерти, творчі вечори, музично-літературні програми, викликають велику зацікавленість широкої аудиторії. За понад 30 років свого існування КМПП ВНТУ став вагомим культурним осередком, відомим не лише у Вінниці, а й в Україні.

Висновки. Отже, музеї КМПП ВНТУ є важливим культурно-освітнім осередком, де здійснюється активна дослідницька, культурно-освітня, експозиційна, фондова робота. Діяльність музеїв КМПП ВНТУ спрямована на ознайомлення студентської молоді з найкращими здобутками національної історико-культурної спадщини, що сприяє розвитку її здібностей, виховує, спонукає до творчої самореалізації.

Література

1. Буяльська Т. Б. Роль і завдання художніх музеїв культурно-мистецького центру Вінницького національного технічного університету. *Університетські музеї: європейський досвід та українська практика: зб. праць Міжнародної науково-практичної конференції (6–7 жовтня 2011 р., м. Київ)*. Ніжин: «Ферокол», 2012. С. 53–65.
2. Казанцева Л. В. Сучасний портрет українського вишівського музею – погляд Секції УМАС при ІСОМ України. *Університетські музеї: європейський досвід та українська практика: зб. праць Міжнародної науково-практичної конференції (6–7 жовтня 2011 р., Київ)*. Ніжин: «Ферокол», 2012. С. 139-151.
3. Медведєва І. М. Організаційно-педагогічні засади діяльності музеїв у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. Луганськ, 2009. 20 с.
4. Муравська С. В. Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій. Львів: Манускрипт, 2018. 244 с.
5. Офіційний сайт Культурно-мистецького і просвітницького центру Вінницького національного технічного університету. URL: <http://ingpp.vntu.edu.ua/> (дата звернення: 19.12.2021).
6. Посохов С. Діяльність вишівських музеїв у контексті позашкілля. Музейна педагогіка в науковій освіті: монографія / ред. кол.: С. О. Довгий, О. М. Топузов, В. А. Бітаєв та ін.; за наук. ред. С. О. Довгого. Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2020. С. 210-250.
7. Прилуцький Г. Мистецтво бути лідером. *Державна справа*. №7. 2006. С. 144-145.
9. Самойленко Л. Г. Місія університетського музею і його місце в структурі вищого навчального закладу та у музейній мережі міста (сторінки історії та сучасний стан). *Університетські музеї: європейський досвід та українська практика: зб. праць Міжнародної науково-практичної конференції (6–7 жовтня 2011 р., м. Київ)*. Ніжин: «Ферокол», 2012. С. 338-360.
10. Снагощенко В. В. Університетський музей: традиційний та інноваційний підходи в освітній діяльності. *Молодий вчений*. № 11 (63). 2018. С. 702-705.
11. Яковець І. О. Художній музей ХХІ століття: монографія. Черкаси: Вид. Вовчок О., 2016. 464 с.